

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**



Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра виконавського мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА СВІТОВИХ
ВОКАЛЬНИХ ШКІЛ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма – «СОЛЬНИЙ СПІВ»

Спеціальність **025 Музичне мистецтво**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри
протокол № 5 від “30” січня 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історична ретроспектива світових вокальних шкіл
Викладач (і)	Вишнеvsька Світлана Валентинівна
Контактний телефон викладача	+380502306897
E-mail викладача	svitlana.vyshnevsk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до лекційних та практичних занять із курсу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Вокальне мистецтво, як невід'ємна складова загального поняття культури, охоплює сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають його історично досягнутий рівень розвитку і втілюється в результатах продуктивної діяльності людини, зокрема в системі освіти, мистецтва та творчості. Модернізація системи сучасної освіти орієнтується на європейські стандарти, в зв'язку з чим особливу актуальність набуває досвід фахової підготовки майбутніх спеціалістів у сфері музичного мистецтва. Основними факторами, що вплинули на пріоритетні напрямки модернізації вітчизняної освіти є: входження України в європейський освітній простір із збереженням кращих надбань національної системи освіти, загальні процеси культурної глобалізації, яку загалом зумовлюють прискорені темпи розвитку сучасних інформаційних технологій. Якщо зміст духовної культури складають естетичні і моральні цінності суспільства, то музика, а саме вокальне мистецтво, є художньо-інтонаційним засобом вираження цих ціннісних орієнтацій.

Навчальна дисципліна «Історична ретроспектива світових вокальних шкіл» розглядає історичний генезис вокальної культури та її різноманітні школи, аналізуються методологічні особливості головних напрямів розвитку сучасного світового та українського мистецтва співу.

Зміст дисципліни полягає в ознайомленні здобувачів освіти з науково-теоретичними основами вокального мистецтва в системі культури, її науковим апаратом; систематизації знань; формуванні навичок до самостійної роботи з фаховою літературою, орієнтації в ній; формуванню широкого художнього кругозору майбутнього фахівця; виховуванні вміння самостійно мислити,

критично аналізувати прочитану літературу; визначати методи самостійної роботи здобувачів освіти над навчальним матеріалом; навчити студентів складанню та виконанню практичних завдань.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета вивчення історико-культурологічної частини курсу «Історична ретроспектива світових вокальних шкіл» зорієнтована на пізнання закономірностей розвитку вокального мистецтва, як частини світової культури, та дослідження взаємозв'язків та взаємовпливу розвитку європейських вокальних шкіл на українську вокальну школу і навпаки.

Мета теоретично-практичної частини курсу «Історична ретроспектива світових вокальних шкіл» передбачає розгляд концептуальних та методичних прийомів для вирішення проблеми формування вокально-концертного виконавця в рамках сучасних вимог світового вокального мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- основні вокально-виконавські принципи, їх історичний і концептуальний та методологічний зміст;
- основні понятійні категорії вокального мистецтва і вокального виконавства, концепції та їхній методологічний потенціал для вирішення проблемних питань у сфері музично-мистецьких досліджень та мистецтвознавчих наук;
- основні теорії розвитку світового вокального мистецтва та їх значення для аналізу конкретних наукових проблем;
- представників різних вокальних шкіл та сутність їх методичних принципів;

вміти:

- застосовувати концептуально-методологічні принципи для пізнання специфіки вокальної культури в музично-мистецтвознавчих галузях науки;
- застосовувати знання з вокальної культури для пошуку методів і методології розв'язання конкретно-наукових проблем вокального виконавства;
- аналізувати на основі знань вокальної культури сутність феномену вокального виконавства;
- прогнозувати на основі знань вокальної культури можливий розвиток вокального виконавства як чинника культурної еволюції суспільства.

4. Програмні компетентності та результати навчання

У результаті вивчення дисципліни «Історична ретроспектива світових вокальних шкіл» у студентів мають бути сформовані такі **компетентності**:
 ЗК3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
 ЗК5 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
 ЗК 10 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
 ЗК 14 Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.
 ФК 3: Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва;
 ФК 5: Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення теорії, історії та методології музичного мистецтва.

Програмні результати навчання:

ПРН4: аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту;
 ПРН12: володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
 ПРН15: демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	40
семінарські заняття / практичні	20
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
V–VI	025 Музичне мистецтво	3	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни	
Тема	кількість год.

	лекції	практичне заняття	сам. роб
<p>Змістовий модуль 1. Основні поняття вокальної культури та її еволюція.</p> <p>Тема 1. Вокальне мистецтво як складова світової культури. Мистецтво як складова духовної культури суспільства. Поняття та визначення «культури», «художньої культури», «мистецтва», «вокального мистецтва», «вокального виконавства». Соціокультурна зумовленість функціонування вокально-виконавського мистецтва. Взаємодія вокального мистецтва з іншими сферами культури.</p>	2 год.	2 год.	6 год.
<p>Тема 2. Основні західно-європейські вокальні школи та їх вклад у формування світових стандартів сучасного вокального виконавства. Поняття та визначення «вокальна школа», «вокальна музика», «вокальна техніка», «вокальна методика». Мистецтво старовинного італійського bel canto. Класичне bel canto (Дж. Паста, Дж. Рубіні). Утвердження веристсько-вердівського виконавського стилю (Е. Карузо, Т. Руффо). Стиль рококо та вокальне мистецтво Франції. Німецька вокальна школа та проблема примарного тону.</p>	6 год.	2 год.	18 год.
<p>Тема 3. Генеза та еволюція оперного і концертно-виконавського вокального мистецтва Західної Європи. Діяльність «флорентійського гуртка», та творчість Я. Пері. Оперна творчість Дж. Верді та «вердівські співаки». Виконавський стиль артистів «ліричної трагедії» (Ж. Б. Люллі, Ж. Ф. Рамо). Велика французька опера та оперна реформа Х. В. Глюка. Новаторство Р. Вагнера. «Вагнерівські співаки».</p>	6 год.	2 год.	18 год.
<p>Тема 4. Феномен української вокальної культури. Джерела українського вокального мистецтва. Феномен українського кобзарства. Розвиток української вокальної школи та взаємовпливи європейських вокальних шкіл. Пасіонарна діяльність видатних українських співаків діаспори. Ейдос вокальності у композиторській школі. Специфіка народно-автентичного вокального виконавства Гуцульщини. Сучасне українське вокальне виконавство.</p>	6 год.	4 год.	18 год.
<p>Змістовий модуль 2. Теоретичні та практичні проблеми вокального мистецтва.</p> <p>Тема 5. Академізація сучасного вокального виконавства. Генеза професійного вокального мистецтва. Інтернетичність професійної вокальної</p>	6 год.	2 год.	18 год.

освіти. Міжгалузеві проблеми вокальної творчості. Основні дидактичні аспекти вокальної освіти. Сучасні принципи синергетики вокальної педагогіки та виконавства.			
Тема 6. Порівняльний аналіз народної, академічної та естрадної форм вокального виконавства. Особливості вокальної техніки різних форм вокального виконавства. Специфіка вокального імпедансу академічної, народної та естрадної форм співу. Особливості дикції та вокально-мовної фонетики для народної, академічної та естрадної форм вокального виконавства. Аспекти мовної культури вокалістів. Проблеми впливу зовнішніх чинників на вокальне виконання.	6 год.	4 год.	18 год.
Тема 7. Специфіка вокального виконавства в системі музичного мистецтва. Види та форми сучасного вокального виконавства. Інновації оперного мистецтва (рок-опери, фольк-опери). Технічна база сучасного вокально-естрадного виконавства.	4 год.	2 год.	12 год.
Тема 8. Полістилізм сучасного вокально-естрадного виконавства. Основні стилі, напрямки та жанри сучасної вокально-естрадної музики. Проблеми «екстремального вокалу» сучасного естрадного виконавства.	4 год.	2 год.	12 год.
ЗАГ.:	40	20	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника http://surl.li/myqwd та Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника http://surl.li/lkify</p> <p>Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS.</p>
---	---

Загальна система оцінювання курсу	Шкала оцінювання: національна та ECTS			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано	
80 – 89	B	добре		
70 – 79	C			
60 – 69	D	задовільно		
50 – 59	E			
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	не зараховано з обов'язковим повторним курсом	

Вимоги до письмових робіт	Здобувачі освіти повинні мати уяву про закономірності розвитку вокального мистецтва, як частини світової культури, та дослідити взаємозв'язки та взаємовплив розвитку європейських вокальних шкіл на українську вокальну школу і навпаки. Письмові роботи передбачають аналіз основних методичних та педагогічних прийомів різних шкіл, вплив композиторів на розвиток вокально-оперного виконавства, розуміння концептуальних та методичних прийомів для вирішення проблеми формування вокально-концертного виконавця в рамках сучасних вимог світового вокального мистецтва. Письмові роботи виконуються самостійно, оцінюються максимально по 10 балів за кожен вид роботи.
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань здобувачів освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника http://surl.li/myqwd До підсумкового екзамену допускаються студенти, які під час поточного контролю (практичних занять) набрали мінімум 25 балів. Поточний контроль та оцінювання проводиться викладачем на практичних заняттях із метою визначення успішності розвитку здобувачів освіти та засвоєння ними навчальної програми на певному етапі навчання.

Підсумковий контроль	Вкінці проходження курсу (VI-й семестр) проводиться екзамен, який включає відповідь на усні запитання і підготовлений аналіз педагогічних, виконавських, композиторських (тощо) принципів однієї з вокальних шкіл.
----------------------	--

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності визначено в таких документах ЗВО:</p> <p>Положенні про запобігання академічному плагіату (нова редакція) у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника http://surl.li/dzugk, метою якого є запобігання та виявлення плагіату в наукових, навчально- і науково-методичних роботах науково-педагогічних працівників, здобувачів всіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування Положенні про Комісію з питань етики та академічної доброчесності (нова редакція) http://surl.li/dhrfg, в якому зазначаються права та обов'язки комісії, вимоги до її складу та порядок роботи;</p> <p>Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція) http://surl.li/dhres, в якому принцип академічної доброчесності сформульовано як один із сновних принципів поведінки члена університетської громади та введені у дію</p> <p>Наказом ректора № 529 від 27.09.2022 р. «Про внесення змін і доповнень до діючих положень університету»</p> <p>Наказом ректора № 530 від 27.09.2022 р. «Про введення в дію нової редакції Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски здійснюються у вигляді відпрацювання (здачі) практичних занять, підготовки індивідуальних творчих завдань (проектів, презентацій, рефератів) та опрацювання літератури із лекційних курсів.

Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Освітній процес здійснюється згідно графіку навчального процесу. Студенти університету, які не виконали індивідуальний навчальний план семестру з однієї, двох або трьохдисциплін і при семестровому контролі отримали оцінку «незараховано» чи «незадовільно» (FX або F) мають право (за особистим бажанням) на повторне проходження навчальної дисципліни, вивчення якої може бути перенесене на наступний навчальний період, що
	регулюється Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (№ 18 від 2.02. 2016 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.), яке регламентує процедуру повторного вивчення навчальної дисципліни, тобто ліквідації академічної заборгованості https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/povtorne-vuvchennia_nove.pdf
Додаткові бали	Додаткові бали здобувачі освіти можуть отримати за написання рефератів, поглиблене вивчення певних питань за додатковою літературою з лекційних курсів; виконання додаткових завдань із практичних занять та індивідуальних занять.
Неформальна освіта	Неформальна освіта регулюються Положенням https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf Рекомендовані платформи: Платформа Coursera for Campus; сучасний студентський простір Paragraph (на базі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника); Erasmus+UA

8. Рекомендована література

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів). К. : ЗАТ Віпол, 2007. 174 с.
2. Антонюк В. „Культура мови у співі та принципи української вокальної

- орфоепії”. Науковий вісник НМАУ ім. П.Чайковського. Вип. 5. Музичне виконавство. Кн. 4. К., 2000. С 38-48.
3. Антонюк В. Г. Формування індивідуального виконавського стилю: культурно-антропологічний аспект: наукове дослідження. К.: Українська ідея, 2000. 24с.
 4. Базилик Б. Орфоепія в співі. Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 135 с.
 5. Бондаренко. А. До проблеми термінології у класифікації популярної музики за жанрами, стилями та напрямками / «Матеріали Третьої міжнародної науково-творчої конференції «Культурно-мистецьке середовище : Творчість та технології» К., 2009. С. 46 – 57.
 6. Васильєва Л. Л. Рок-музика як фактор розвитку культури другої половини ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з мистецтвознавства : спец. 17.00.01 “Теорія і історія культури”. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. К., 2004. 19 с.
 7. Вишневська С. В., Шевченко Н. С. Вплив знаменитих співаків діаспори на розвиток українського вокального виконавства. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 40. Том 1. С. 73-78. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-1-11>
 8. Гнидь Б. Виконавські школи України. К. : НМАУ, 2002. 95 с.
 9. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва : підручник. Київ : НМАУ, 1997. –320 с.
 10. Гребенюк Н. До проблеми формування виконавської творчості у співаків-початківців / Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського. : Музичне виконавство: кн. – 4-а / [Ред. упор. М. Давидов, В. Сурмакова]. К., 2000. Вип. 5 194 с.
 11. Гребенюк Н. Особистісно-орієнтований підхід у розвитку індивідуальності співака / Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Музичне виконавство. Кн. шоста. Київ, НМАУ, 2000. Вип. 14. С. 156 – 165.
 12. Гребенюк Н.С. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти. [Монографія]. Наукова праця. К.: НМАУ ім. П.І. Чайковського, 1999. 269 с.
 13. Данилюк А. І. Масова культура в контексті демократичних перетворень ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з філос. наук : спец. 09.00.08 “Естетика”. К., 2000. 19 с.
 14. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво”. Х., 2008. 16 с.
 15. Іваницький А. Українська музична фольклористика (методологія і методика). К. : Заповіт, 1997. 397 с.
 16. Іваницький А. Український музичний фольклор : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. Вінниця : Нова книга, 2004. 320 с.
 17. Калениченко А. Українська масова музична культура: здобутки, проблеми, шляхи розв’язання / Укр. мистецтвознавство : Матеріали, дослідження, рецензії. / ІМФЕ ім. М.Рильського НАН України. К., 2004. Вип. 5. С. 50 – 56.
 18. Клапчук С. М., Білик Б. І., Горбань Ю. А. та ін. Історія української та зарубіжної культури : навч. Посіб. / за ред. С. М. Клапчука. [6-те вид., випр. і доп.]. К. : Знання-Прес, 2007. 251 с.
 19. Малозьомова О. Виконавські школи вищих учбових закладів України. К. : Видання Київської консерваторії, 1990. 160 с.
 20. Матвєєва О. В. Сценічне хвилювання як детермінанта вокально-виконавської надійності майбутніх учителів музики / Наука і сучасність: зб. наук. праць Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. К.: НПУ

- імені М.П.Драгоманова, 2006. Том 55. С. 64-71.
21. Матвійчук А. Історична еволюція поезики української пісні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з мистецтвознавства : спец. 17.00.01 “Теорія і історія культури”. КНУКіМ. К., 2006. 19 с.
 22. Мозговий М.П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з мистецтвознавства : спец. 17.00.01 “Теорія та історія культури”. Київський національний університеткультури і мистецтв. К., 2007. 18 с.
 23. Поплавський М. М. Антологія сучасної української естради. К. : Преса України, 2004. 416 с.
 24. Прохорова Л. В. Українська естрадна вокальна школа [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв ІІІ – ІV рівнів акредитації]. Видання друге. Вінниця : Нова книга, 2006. 384 с.
 25. Сапожник О. В. Популярна естрадна музика в Україні : історичний екскурс / Мистецтво та освіта. 2003. № 1. С. 7 – 10.
 26. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з мистецтвознавства : спец. 17.00.03 “Музичне мистецтво”. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. К., 2007. 19 с.
 27. Шевченко Н., Вишневська С. Синтез співацьких манер у практиці професійного фольклорного колективу (на матеріалі репертуару Івано-Франківського національного академічного ансамблю пісні і танцю «Гуцулія»). Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 43. Том 3. С. 66-71. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-3-10>
 28. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва : І ч. Монографія. Івано-Франківськ, 2010. 352 с.

Викладач: кандидат мистецтвознавства доцент Вишневська С. В.